

do■co_ mo■mo_србија

међународна радна група за
документацију и заштиту
грађевина, места и целина
модерног покрета

Минимални документациони досије 2003

Саставила: национална радна група Србије

0.1 ФОТОГРАФИЈА ОБЈЕКТА

- 0.1. **Наслов фотографије**
Југословенска удружена банка (ЈУБ)
- 0.2. **Извор**
фототека Ивана Р. Марковића
- 0.3. **Датум**
2005. година

Шифра у локалној бази података
COM-RS-011-a-0003

1. ИДЕНТИТЕТ ОБЈЕКТА

1.1.	Данашњи назив објекта:
Societe Generale Bank	3
1.2.	Варијантни или претходни/оригинални назив
Југословенска удружена банка	4
1.3.	Назив улице и број
Краља Петра 21	5
1.4.	Град
Београд	6
1.5.	Општина
Стари град	7
1.6.	Поштански број
11000	8
1.7.	Држава
Република Србија (изграђено у Краљевини Југославији)	9
1.8.	Позиција у оквиру глобалног позиционог система
44°49'08.92"N, 20°27'14.37"E	10
1.9.	Класификација/типологија
СОМ – комерцијални: пословни објекат (банка, штедионица, канцеларије и др.). Зграда је интерполирана у градски блок и има две слободне фасаде.	11
1.10.	Статус и датуми заштите
Зграда не ужива статус споменика културе.	12

2. ИСТОРИЈАТ ОБЈЕКТА

2.1.	Оригинални нацрт/намена
Према оригиналном пројекту објекат је био намењен филијали Југословенске удружене банке у Београду, као испостава ове банке из Загреба. Осим пословних просторија банке (шалтер сала и трезор) у сутерену и на мезанину, на осталим спратовима су се налазиле канцеларије. Објекат је у целини изграђен према оригиналном нацрту и до данас није мењао изворни изглед.	13
2.2.	Датуми: наруџбина/завршетак
Дирекција Југословенске удружене банке са седиштем у Загребу је ангажовала архитекту Хуга Ерлиха 1928. године за пројектовање и изградњу филијале у Београду. Радови на изградњи су започети 1929. године, док је зграда завршена и пуштена у рад 1930. године.	14
2.3.	Пројектанти архитектуре и други пројектанти
Идејни и надзорни архитекта као и главни пројектант је архитекта Хуго Ерлих. Мајсторске радионице за столарске, браварске и каменорезачке радове су из Загреба. Комплетна пројектна документација се налази у надлежном Државном архиву Републике Хрватске.	15

2.4.	Остале особе или догађаји везани за објекат	16
	/	

2.5.	Значајне измене са датумима	17
------	------------------------------------	----

Натпис са пуним називом банке налазио се на главној фасади између прозора мезанина и првог спрата. Слова натписа израђена од бакарног лима су уклоњена непознате године, али свакако током седме деценије 20. века. Са објекта је непосредно након Другог светског рата уклоњена и шипка јарбола за заставу која је била инсталирана на десном калкану изнад прозора на последњем спрату. Оригиначне заштитне решетке са излога и главног улаза у приземљу су уклоњене током 2015. године и замењене непробојним стакленим панелима. Локација уклоњених решетки није позната. Оригинални покретни мобилијар у шалтер сали је нестао, док су све зидне површине обложене гипсаним плочама.

2.6	Данашња намена	18
	Данашњи закупац и корисник објекта је Societe Generale Bank	

2.7	Постојеће стање	19
-----	------------------------	----

Зграда је у одличном стању. Зграда није рушена, девастирана нити је трпела радикална оштећења или обимније реконструкције од 1930. године до данас. Главна шалтер сала је током последње деценије 20. века обложена гипсаним плочама које и данас заклањају оригиналну мермерну оплату зидних површина.

3. ОПИС

3.1.	Општи опис	20
------	-------------------	----

Пословна зграда филијале некадашње Југословенске удружене банке у Београду је интерполирана у постојећи градски блок и поседује две слободне фасаде, pročеље и задњу фасаду. Зграда поседује два подземна нивоа, сутерен, мезанин и два спрата са опционом кровном терасом. Обликовање pročеља је засновано на стереометријским принципима модерне архитектуре са отвореним приземљем, фенестрацијом прозора повезаних у траке и плошном обрадом фасадних површина. Бледе призвучке академистичког обликовања, коме је арх. Ерлих у претходној фази пројектовања био склон, а који се запажају нарочито на објектима насталим пре 1928. године у опусу овог градитеља, евоцирају залучени плитки, слепи тимпанони изнад прозора на другом спрату, као и плитка атика која скоро симболички обележава кровни венац. Задња фасада је усмерена према Рајићевој улици и нема значајније експликације архитектуре модерног опредељења. Имајући у виду да су сви пројектни аспекти у решавању ове фасаде подређени искључиво утилитарној намени, задња фасада не поседује декоративну обраду нити карактеристично фенестрирање прозора, осим једног окулуса на последњем спрату.

У подземним етажама су смештени депои и сеф, док се у приземљу налази пространа шалтер сала. На осталим спратовима налазиле су се канцеларије, службене просторије, привремени станови за службенике филијале и помоћне просторије. На последњем спрату се налазила главна сала за састанке са прозорским отворима усмереним према Улици краља Петра.

Везани мобилијар филијале (заштитне ограде у ентеријеру, подне облоге и столарија) највећим делом је до данас остао аутентичан.

3.2.	Конструкција	21
------	---------------------	----

Као један од првих објеката такве врсте у опусу арх. Х. Ерлиха, филијала ЈУБ у Београду је изграђена у скелетном систему са армиранобетонским носачима, који су омогућавали да фасадни зидови не буду и носећи. То је омогућило већу функционалну продуктивност и ефектније обликовање унутрашњег простора. Прочеље и задња фасада су покривене малтерном оплатом док је прочеље додатно украшено мркоцрвеним углачаним пешчарним плочама које покривају фасаду до висине другог спрата на коме су прозори само уоквирени овим плочама.

3.3. Контекст

22

Економске и финансијске реформе које су започете крајем треће и почетком четврте деценије у Краљевини Југославији омогућиле су експанзију пословне мреже банака и штедионица на територији читаве државе. То је допринело развоју практичне, архитектонске, али и естетичке мисли наручилаца нових финансијских здања, претежно у Београду и већим градовима Краљевине Југославије. Београд је постао епицентар изградње трезорне архитектуре међу којима је једна од првих била нова зграда филијале Југословенске удружене банке. Њеном изградњом је истовремено обележена нова ера изградње финансијских објеката у престоници, али и коначни продор модерне архитектуре у домаћу средину оптерећену традицијом академизма.

4. ВРЕДНОВАЊЕ

4.1. Техничка вредност

23

Зграда заузима значајну локацију у најужем градском језгру и сврстава се у тржишну категорију ексклузивног пословног простора у оквирима затеченог габарита без могућности додатних проширења ради увећања постојећих, односно расположивих просторних капацитета.

4.2. Друштвена вредност

24

Југословенска удружена банка у Београду представља значајно остварење архитекте Хуга Ерлиха у Београду, пробој модерне архитектуре у престоници као и обележје успешне наступајуће сарадње хрватских и српских архитеката у Београду. Јачање међународних веза у том погледу настављено је током читавог међуратног периода у облику многобројних реализованих објеката исте намене на територији Београда. Тиме је зграду ЈУБ неопходно посматрати као директни одраз успешне сарадње архитеката једне епохе, као весника модерних стремљења у архитектури Београда међуратног периода и драгоцен пример модернизације урбане целине ужег градског центра.

4.3. Културна и естетска вредност

25

Примарни елементи естетске вредности архитектуре зграде филијале ЈУБ у Београду огледају се превасходно у самом поступку доношења одлуке о изградњи тада једног од најсавременијих објеката у Београду с почетка четврте деценије. Остали елементи се односе на имплементацију савременог архитектонског речника модерне, западноевропске архитектуре плошних и безорнаменталних фасада у затечени градски миље.

4.4. Историјска вредност

26

Ослањајући се превасходно на стил, а потом и на утилитарни карактер специфичне намене финансијског објекта, хронолошки оквир у који је репрезентована модерна архитектура зграде ЈУБ-а крајем треће и почетком четврте деценије 20. века садржи примарну историјску вредност као показатеља јачања унутрашњег државног економског система, фискалне

политике и јачања домаће валуте. Осим ове и друге финансијске зграде које су подизане током међуратног периода у Београду представљају адекватне индикаторе финансијске стабилности и напретка државе.

4.5. Генерална оцена

27

Посматрана кроз призму историјских дешавања почетком четврте деценије 20. века архитектура Југословенске удружене банке у Београду недвосмислено заслужује виши степен историографске пажње имајући у виду хронолошки оквир у коме је настала, односно иновативно представљање савремених тенденција у архитектури западноевропске провенијенције у претоници Краљевине Југославије. Као недвосмислени пример коначног раскидања са академизмом и традиционалним стилским опредељењем у српској архитектури, зграда ЈУБ истовремено указује и на низ прелиминарних друштвених момената који се односе на сарадњу хрватских и српских колега, као и на јачање међуинституционалних финансијских структура на нивоу државног устројства КЈ. Историјски значај и архитектонска вредност зграде ЈУБ ће током времена недвосмислено расти и заузимати значајно место у градитељском фонду Београда, који се формирао током периода између два светска рата.

5. ДОКУМЕНТАЦИЈА

5.1. Главне референце

28

1. Anonim, *Jugoslovenska udružena banka a.d. u Beogradu*, Arhitektura Ljubljana 7, Ljubljana, 1932, стр. 186.
2. Bogunović, Slobodan Giša: *Arhitektonska enciklopedija Beograda XIX i XX veka*, т.1, Beograd, 2005, стр. 541.
3. Grupa autora, *Izložba: Pola vijeka hrvatske umjetnosti*, Zagreb, 1939, стр. 134, 206.
4. Domljan, Ž.: *Hugo Erlih*, Zagreb, 1979.
5. Premerl, Tomislav: *Hrvatska moderna arhitektura između dva svetska rata, nova tradicija*, Zagreb, 1990.
6. Марковић, Иван Р.: *Југословенска удружена банка архитекте Хуго Ерлиха*, Архитектура урбанизам, Београд, 2006, стр. 127-133.

5.2. Визуелни материјал у прилогу

29

Фототека Ивана Р. Марковића

5.3. Подносилац извештаја/датум

30

Иван Р. Марковић, децембар 2016.